

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

Inatsisartut behandlede på efterårssamlingen 2024 et forslag til Inatsisartutlov om ændring af Inatsisartutlov om tidens bestemmelse (EM 2024/86). Lovforslaget indebar dels en afskaffelse af sommertids-ordningen, dels en overgang til tidszonen UTC-3 – dog fortsat med mulighed for, at Naalakkersuisut ved bekendtgørelse kan lade bestemte områder (herunder f.eks. Danmarkshavn og Pituffik Space Base) følge en anden tidszone.

Som følge af valgudskrivelsen bortfaldt dette lovforslag imidlertid efter førstebehandlingen. Naleraq har derfor valgt at genfremsætte lovforslaget med enkelte ændringer og efter fornyet høring.

Ændringerne indebærer for det første, at Inatsisartutloven først træder i kraft ca. 1 år efter, at Inatsisartutloven forventes vedtaget. Dette vil give erhvervslivet bedre tid til at tilpasse sig den foreslåede ændring af tidszonen.

Ændringerne indebærer for det andet, at tidszoner for hhv. Qaanaaq-, Tasiilaq- og Ittoqqortoormiit-området fastsættes ved bekendtgørelse, efter høring af lokalbefolkningerne, og med virkning fra Inatsisartutlovens ikrafttræden.

Grønland har siden 1980 haft sommertid, på linje med Danmark og øvrige lande i Den Europæiske Union (EU). Også tidligere – i 1948 og 1949 – har sommertid været indført i Grønland, efter Landsrådsbeslutning.

Ved sommertid forstås, at tidspunktet for døgnets begyndelse i en periode af året forskydes 1 time i forhold til normal tidsregning.

Ved lov nr. 817 af 19. december 1989 for Grønland om sommertid overtog Grønlands Hjemmestyre kompetencen til at indføre sommertid i Grønland. Landstinget vedtog i forbindelse hermed landstingslov nr. 14 af 19. oktober 1989 om anvendelse af sommertid, som trådte i kraft 1. januar 1990, og som bemyndigede Landsstyret til at fastsætte bestemmelser om sommertid. Bemyndigelsen blev i de efterfølgende år udnyttet ved en række bekendtgørelser, hvorved sommertidsordningen blev fastholdt.

Landstingsloven om anvendelse af sommertid blev i 2023 ophævet ved Inatsisartutlov nr. 31 af 25. november 2022 om tidens bestemmelse, men bemyndigelsen til, at Naalakkersuisut kan fastsætte regler om sommertid, er videreført i Inatsisartutloven, som fortsat er gældende.

Inatsisartut har tidligere behandlet forslag om at afskaffe sommertid, senest ved punkt 55 til forårssamlingen 2019 ”Forslag til Inatsisartut-beslutning om, at Naalakkersuisut pålægges at tage initiativ til afskaffelse af sommertidsordningen”. Forslaget blev vedtaget, men er endnu ikke realiseret. Inatsisartut-beslutningen byggede på den forudsætning, at Den Europæiske Union (EU) ville afskaffe sommertid. EU har endnu ikke afskaffet sommertid.

Inatsisartutlov om tidens bestemmelse blev vedtaget af Inatsisartut under efterårssamlingen 2022 (EM 2022/17). Inatsisartutloven trådte i kraft den 25. marts 2023. Med vedtagelsen overtog Grønlands Selvstyre sagsområdet ”Tidens bestemmelse”, som hidtil havde været dansk ansvarsområde.

Inatsisartutloven indebar, at det meste af Grønland overgik fra tidszonen UTC-3 til UTC-2. Klokketiden blev derved rykket 1 time frem. På det tidspunkt af dagen, hvor klokken hidtil havde været 12.00 blev klokken således 13.00.

Ittoqqortoormiit overgik fra tidszonen UTC-1 til UTC-2, hvorved klokketiden blev rykket 1 time tilbage. På det tidspunkt af dagen, hvor klokken hidtil havde været 12.00 blev klokken således 11.00. Inatsisartutloven indebar således, at Ittoqqortoormiit overgik til samme tidszone, som øvrige dele af Grønland, bortset fra Danmarkshavn og Pituffik Space Base, som fortsat har særskilte tidszoner.

Det har efterfølgende vist sig, at en del borgere oplever den nye tidszone som problematisk.

I april 2024 blev over 2 uger gennemført en underskriftsindsamling, hvor omkring 3.100 personer tilkendegav deres støtte til dels at overgå til tidszonen UTC-3 (d.v.s. den tidszone, som tidligere var gældende for det meste af Grønland), dels at afskaffe sommertid.

Forslaget til Inatsisartutlov om ændring af Inatsisartutlov om tidens bestemmelse imødekommer dette ønske.

På baggrund af borgerønsker og erfaringer med den nye tidszone foreslås således dels en afskaffelse af sommertids-ordningen, dels en overgang til tidszonen UTC-3. For så vidt angår områderne Qaanaaq, Tasiilaq og Ittoqqortoormiit foreslås det, at tidszoner for disse områder skal fastsættes ved bekendtgørelse, efter høring af lokalbefolkningerne.

Naalakkersuisut gives endvidere fortsat mulighed for ved bekendtgørelse at lade andre afgrænsede områder (herunder Danmarkshavn og Pituffik Space Base) følge en anden tidszone

2. Hovedpunkter i forslaget

2.1. Afskaffelse af sommertiden

A) Gældende ret

§ 1, stk. 3, i Inatsisartutlov nr. 31 af 25. november 2022 om tidens bestemmelse bemyndiger Naalakkersuisut til at fastsætte regler om sommertid.

Naalakkersuisut har med hjemmel i denne bestemmelse udstedt Selvstyrets bekendtgørelse nr. 15 af 27. marts 2024 om sommertid.

Det er i bekendtgørelsen fastsat, at sommertid begynder den sidste søndag i marts måned kl. 01.00, UTC +0 tid, (d.v.s. den sidste lørdag i marts måned kl. 23.00 efter den almindelige tid for Grønland, UTC -2). Ved sommertid stilles klokketiden 1 time frem, således at klokketiden skifter fra lørdag kl. 23.00, til søndag kl. 00.00.

Sommertid ophører den sidste søndag i oktober måned kl. 01.00, UTC +0 tid (hvor klokken i Grønland er 00.00, sommertid). Ved sommertids ophør stilles klokketiden 1 time tilbage, således at klokketiden skifter fra søndag kl. 00.00, til lørdag kl. 23.00.

Bekendtgørelsen finder ikke anvendelse for Danmarkshavn og Pituffik Space Base. For Danmarkshavn og Pituffik Space Base gælder Selvstyrets bekendtgørelse nr. 8 af 24. marts 2023 om bestemmelsen af tidszonen og mulig sommertid for Danmarkshavn og Pituffik (Thule Air Base). Bekendtgørelsens § 1 overlader det til de relevante rigsmyndigheder at bestemme, om der for så vidt angår Danmarkshavn skal anvendes sommertid og i givet fald hvornår. Bekendtgørelsens § 2 overlader en tilsvarende kompetence til de relevante amerikanske myndigheder for så vidt angår Thule Air Base (Nu: Pituffik Space Base).

B) Forslagsstillers overvejelser

De første sommertidsordninger blev indført i flere forskellige europæiske lande i 1916. Tiltaget havde til formål at spare energi og havde sin baggrund i, at der efter 1. verdenskrig var knaphed på olie. Sommertidsordningerne ophørte dog ret hurtigt igen, i takt med at oliemanglen blev overvundet. Det samme skete i årene efter 2. verdenskrig, og igen under oliekrisen i 70'erne – men efter 70'erne holdt sommertidsordningerne ved.

EU harmoniserede i 1996 sommertidsordningerne, således at sommertiden indtræder samtidigt og for samme periode i alle EU-landene.

På verdensplan har omkring 70 lande i dag indført ordningen, hovedsageligt i Europa og Nordamerika.

Sommertidsordninger er indført for at få det meste ud af dagslyset om aftenen.

I dag er den energibesparende effekt af sommertid imidlertid ret begrænset, hvilket hænger sammen med, at man i dag bruger mindre strøm til belysning end tidligere. Udbredelsen af

spare-pærer og LED-belysning har reduceret elforbruget betydeligt, og belysning udgør ikke længere en særlig stor del af det samlede elforbrug.

DONG Energy vurderede i 2012, at sommertids-ordningen kun indebærer en samlet årlig besparelse omkring én procent af elforbruget i Danmark. Der er – så vidt vides – ikke gennemført undersøgelser til belysning af, i hvilket omfang ordningen indebærer energibesparelse her i landet.

Samtidig med, at gevinsterne ved sommertidsordningen er blevet mindre, er fokus på ulemperne blevet større. Igennem de senere år har en række videnskabelige undersøgelser således påvist, at tidsskifte kan indebære en helbredsmæssig belastning. Disse effekter antages at være knyttet til søvnforstyrrelse og ændring af den biologiske rytme. Ikke alle studier af negative konsekvenser i forbindelse med sommertidsordningen er dog entydige, og visse undersøgelser er omtvistede.

Det står ligeledes klart, at sommertidsordningerne i vid udstrækning er upopulære i befolkningerne. EU-kommissionen gennemførte f.eks. i 2018 en offentlig høring vedr. sommertidsordningen. 84% af de i alt 4,6 mio. respondenter ønskede ordningen afskaffet. I USA har en opinionsundersøgelse i 2022 (Monmouth University Poll) vist, at 61% var tilhængere af en afskaffelse.

Naalakkersuisut har i svarnotater til tidligere fremsatte beslutningsforslag om afskaffelse af sommertid (EM 2016/88 og FM 2019/55) peget på, at sommertid anvendes i stort set hele Europa og i Nordamerika, og har tilkendegivet, at det efter Naalakkersuisuts opfattelse ud fra en samlet betragtning er mere hensigtsmæssigt at følge anvendelsen af sommertid i de mange lande, som borgere, erhvervsliv og myndigheder i Grønland dagligt er i kontakt med, end at undlade brugen af sommertid.

EU-parlamentet vedtog i marts 2019 et forslag fra EU-kommissionen om at afskaffe det årlige skift mellem vinter- og sommertid. En gennemførelse af forslaget kræver dog, at EU's ministerråd tilslutter sig forslaget, hvilket endnu ikke er sket.

Hvis sommertidsordningen skal afskaffes, ser Ministerrådet gerne, at medlemslandene opnå enighed om vintertid som standardtid eller om sommertid som standardtid. Hvis nogle lande vælger vintertid som standardtid og andre sommertid risikerer EU at ende med yderligere 2 forskellige tidszoner. EU har i dag 3. Det vil besværliggøre den frie handel mellem landene. Og som det ser ud nu, er der langt fra enighed om en fælles standardtid.

Inatsisartut tilsluttede sig under behandlingen af FM2019/55 en afskaffelse af sommertiden, men i forventning om, at også EU ville afskaffe sommertiden. Denne forudsætning er endnu ikke opfyldt og kan vise sig at have meget lange udsigter.

Forslagsstiller vurderer på denne baggrund, at det ikke giver mening for Grønland fortsat at afvente en afklaring i EU – og at tiden nu er inde til at tage konsekvenserne af, at sommertidsordningens ulemper så væsentligt overstiger dens fordele.

C) Forslaget

Det foreslås, at den gældende bemyndigelse til, at Naalakkersuisut kan fastsætte regler om sommertid indskrænkes til at omfatte Danmarkshavn og Pituffik Space Base, og at den gældende bekendtgørelse om sommertid (Selvstyrets bekendtgørelse nr. 15 af 27. marts 2024) ophæves.

Med den foreslåede bemyndigelse vil Naalakkersuisut kunne opretholde den sommertidsordning for Danmarkshavn og Pituffik Space Base, som er fastsat i Selvstyrets bekendtgørelse nr. 8 af 24. marts 2023 om bestemmelsen af tidszonen og mulig sommertid for Danmarkshavn og Pituffik (Thule Air Base).

For alle øvrige områder af Grønland indebærer forslaget, at sommertid afskaffes med virkning fra den 24. oktober 2026, kl. 24.00.

Afskaffelsen af sommertid for Grønland vil hvert år i perioden mellem sidste søndag i marts og sidste søndag i oktober øge tidsforskellen mellem hhv. Grønland og EU-landene (herunder Danmark) med 1 time, så længe EU opretholder sommertidsordningen.

2.2. Overgang til anden tidszone

A) Gældende ret

Det er i § 1, stk. 1, i Inatsisartutlov nr. 31 af 25. november 2022 om tidens bestemmelse fastsat, at den almindelige tid for Grønland følger tidsstandarden og tidszonen UTC -2.

Inatsiartutlovens § 1, stk. 2, bemyndiger dog Naalakkersuisut til at fastsætte regler om, at nærmere angivne områder skal følge en anden tidszone.

Naalakkersuisut har med hjemmel i denne bestemmelse udstedt Selvstyrets bekendtgørelse nr. 8 af 24. marts 2023 om bestemmelsen af tidszonen og mulig sommertid for Danmarkshavn og Pituffik (Thule Air Base). Bekendtgørelsens § 1 overlader det til de relevante rigsmyndigheder at bestemme tidszonen for Danmarkshavn, mens bekendtgørelsens § 2 overlader en tilsvarende kompetence til de relevante amerikanske myndigheder for så vidt angår Thule Air Base (Nu: Pituffik Space Base).

Danmarkshavn følger i medfør heraf tidszonen UTC +0, mens Pituffik Space Base følger tidszonen UTC -4.

Alle øvrige områder af Grønland - herunder også Ittoqqortoormiit, som tidligere har haft egen tidszone - hører i dag under tidszonen UTC -2.

B) Forslagsstillers overvejelser

Grønland overgik den 25. marts 2023, kl. 22.00 til tidszonen UTC -2. Det indebar, at den almindelige tid i Grønland blev rykket 1 time frem.

Grønland blev dermed tidszonemæssig placeret midt mellem østkysten af Nordamerika og vestkysten af Europa, med en tidsforskel til begge sider på 3 timer.

Dette skete ved Inatsisartuts vedtagelse af Naalakkersuisuts forslag til Inatsisartutlov om tidens bestemmelse (EM 2022/17). Det fremgår ikke klart af forarbejderne, hvad der udgjorde baggrunden for Naalakkersuisuts forslag om overgang til tidszonen UTC -2. Naalakkersuisut fremhævede imidlertid i sit forelæggelsesnotat til lovforslaget, at forslaget forventedes at have positive økonomiske konsekvenser for erhvervslivet, særligt luftfarten.

Naalakkersuisut oplyste i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, at forslaget ikke forventedes at have konsekvenser for borgerne eller for folkesundheden.

I Island har en arbejdsgruppe under sundhedsministeriet imidlertid i 2018 konkluderet, at forskellen mellem Islands tidszone og soltid øger risikoen for sygdom, forringer skolebørns indlæringssevne, og indebærer en øget forekomst af depression og træthed, navnlig hos børn og unge.

Det har efter Grønlands overgang til tidszonen UTC-2 vist sig, at en del borgere oplever den nye tidszone som problematisk.

I april 2024 blev over 2 uger gennemført en underskriftsindsamling, hvor omkring 3.100 personer tilkendegav deres støtte til dels at overgå til tidszonen UTC-3 (d.v.s. den tidszone, som tidligere var gældende for det meste af Grønland), dels at afskaffe sommertid.

I forbindelse med mediernes omtale af underskriftsindsamlingen har man kunnet læse, at flere har oplevet, at tidszone-ændringen har haft indflydelse på deres børn, som har haft svært ved at falde i søvn om aftenen og svært ved at stå op og gå i skole om morgenen. Man har også kunnet læse, at mange fiskere og fangere i Nordvestgrønland er trætte af at vente til op ad formiddagen, før solen står op, så de kan tage ud på fangst. Omvendt har medierne dog også omtalt sportsudøvere, som er glade for den nuværende tidszone, som har givet flere lyse eftermiddags- og aftentimer, som kan bruges til udendørs aktiviteter.

Høringssvar til EM2024/86 bekræfter, at erhvervslivet har fordele af den nuværende tidszone, og at disse fordele for dele af erhvervslivet er tungtvejende. Det er imidlertid forslagsstillers

opfattelse, at der ikke kan ses bort fra de ulemper, som mange borgere oplever. Erhvervslivets interesser bør tilgodeses, men aldrig på bekostning af hensynet til landets befolkning.

De indhøstede erfaringer taler således for at gå tilbage til tidszonen UTC -3.

Derved vil solen stå højest på himlen omkring kl. 12 i Vestgrønland - men ikke Østgrønland eller Qaanaaq. I Ittoqqortoormiit vil solen stå højest på himlen omkring kl. 10. I Tasiilaq vil solen stå højest på himlen omkring kl. 11. I Qaanaaq vil solen stå højest omkring kl. 14.

De praktiske fordele ved at lade hele Grønland følge samme tidszone, må derfor opvejes mod de ulemper, der for befolkningerne i hhv. Qaanaaq, Tasiilaq og Ittoqqortoormiit måtte være ved at følge en tidszone, som afviger fra soltid.

C) Forslaget

Forslaget fastsætter, hvilken tidsstandard og hvilken tidszone Grønland skal følge. Forslaget fastsætter, at tidsstandarden fortsat er UTC, og at den almindelige tid følger tidszonen UTC - 3.

Grønland følger i dag tidszonen UTC -2. Forslaget indebærer således, at den almindelige tid i Grønland rykkes 1 time tilbage.

Derved vil solen stå højest på himlen omkring kl. 12 i Vestgrønland - men ikke Østgrønland eller Qaanaaq. I Ittoqqortoormiit vil solen stå højest på himlen omkring kl. 10. I Tasiilaq vil solen stå højest på himlen omkring kl. 11. I Qaanaaq vil solen stå højest omkring kl. 14.

Det foreslås på denne baggrund, at tidszoner for hhv. Qaanaaq-, Tasiilaq- og Ittoqqortoormiit-området fastsættes ved bekendtgørelse, efter høring af lokalbefolkningerne, og med virkning fra Inatsisartutlovens ikrafttræden.

Forslaget viderefører endvidere den gældende bemyndigelse til, at Naalakkersuisut kan fastsætte andre tidszoner for nærmere angivne områder i Grønland. Der vil dermed fortsat være mulighed for, at Danmarkshavn og Pituffik Space Base følger andre tidszoner end den almindelige tidszone i Grønland.

I dag er tidsforskellen mellem Grønland og Island, Færøerne og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland 2 timer. Tidsforskellen mellem Grønland og Danmark, Norge, Sverige, Tyskland og andre dele af Vesteuropa 3 timer. Og mellem Grønland og Grækenland, Bulgarien og Rumænien 4 timer. Hvis tidszonen rykkes til UTC -3, som forslaget lægger op til (jf. dog ovenfor om muligheden for, at bestemte områder i landet skal følge en anden tidszone), vil tidsforskellen her øges med 1 time.

På østkysten af Nordamerika, som f.eks. Iqaluit, Quebec, Toronto, Boston, New York, Washington D.C. og Miami, er tidszonen UTC -5. I dag er tidsforskellen mellem Grønland og østkysten af Nordamerika således 3 timer. Hvis Grønland overgår til at følge tidszonen UTC-3, som forslaget lægger op til (jf. dog ovenfor om muligheden for, at bestemte områder i landet skal følge en anden tidszone), vil tidsforskellen her mindskes med 1 time.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Forslaget forventes ikke at have omfattende økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige.

Dog har Departementet for Finanser og Skatter i sit høringssvar til EM2024/86 vurderet, at implementering af en tidszoneændring vil kræve betydelige ressourcer til opdatering af IT-systemer, justering af tidsplaner og kommunikation til offentligheden. Det har imidlertid ikke, hverken på grundlag af lovbemærkningerne til den gældende Inatsisartutlov om tidens bestemmelse, eller på grundlag af modtagne høringssvar til nærværende lovforslag, været muligt for forslagsstiller at anslå det nærmere omfang heraf.

Kommunale forvaltningsmyndigheder har i høringssvar til EM2024/86 oplyst, at en tilbagegang til tidszonen UTC-3 kan få betydning for det nødvendige samarbejde med europæiske lande, herunder særligt Danmark. Dette skyldes, at det tidsmæssige vindue til kontakt med myndigheder i disse lande inden for deres kontortid indskrænkes. Overgangen til den nuværende tidszone (UTC-2) angives at have gjort det mærkbart nemmere at afholde møder med samarbejdspartnere uden for Grønland, hvor det tidligere kunne være nødvendigt at stå op om natten for at nå et møde. Samme vurdering har Department for Boliger og Infrastruktur i høringssvar til EM2024/86.

Kommunale forvaltningsmyndigheder har endvidere i høringssvar til EM2024/86 oplyst, at forslaget kan indskrænke mulighederne for samme dags forbindelser i luftfarten og dermed medføre øgede omkostninger ift. rejsetid og ophold.

Peqqinnissaq Pillugu Kattuffiit (PPK) – Det Grønlandske Sundhedskartel har i sit høringssvar til EM2024/86 oplyst, at den nuværende tidszone har givet PKK's medlemmer en times ekstra fælles arbejdstid med det grønlandske patienthjem i Danmark og de hospitaler, som der samarbejdes med i Danmark. Den nuværende ordning har således givet medlemmerne større mulighed for faglig sparring i riget, samt gjort koordinering med sundhedsvæsenet i Danmark nemmere, hvilket har medført en reduktion i ventetiden på sundhedsmæssig behandling for nogle patienter.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Det var Naalakkersuisuts vurdering, at overgangen til den nuværende tidszone (UTC -2) måtte forventes at have positive økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet. Forslaget om en tilbagevenden til den tidligere tidszone (UTC -3) må på den

baggrund forventes at kunne indebære negative økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet. Høringssvar til EM2024/86 bekræfter denne forventning.

Særligt Air Greenland må forventes at blive ramt af negative konsekvenser, jf. nedenfor.

Også for andre dele af erhvervslivet angives den foreslåede ændring af tidszone imidlertid at indebære ulemper.

GrønlandsBANKEN har i høringssvar til EM2024/86 oplyst, at størstedelen af Grønlands pengeoverførsler bliver overført til Europa, og at den foreslåede ændring af tidszone vil give bankerne her i landet en time mindre til at gennemføre disse transaktioner, inden europæiske banker lukker. Det samme gælder ved handel med værdipapirer på europæiske fondsbørser.

GrønlandsBANKEN har desuden tilknyttet en række supporttilbud via sine europæiske samarbejdspartnere. Denne supportmulighed vil blive afkortet med en time, hvis lovforslaget vedtages.

Yderligere fremgår det af modtagne høringssvar til EM2024/86 (Grønlands Erhverv, GrønlandsBANKEN og IT-virksomheden Modulo ApS), at den gennemførte ændring af tidszone til den nuværende har påført særligt IT-virksomheder og banker udgifter til omstilling af systemer, som anvender tidsstyring, og at det samme vil gælde yderligere en tidszoneændring. Det har ikke, hverken på grundlag af lovbemærkningerne til den gældende Inatsisartutlov om tidens bestemmelse, eller på grundlag af modtagne høringssvar til EM2024/86, været muligt for forslagsstiller at anslå det nærmere omfang af disse udgifter.

Endelig gælder som et generelt vilkår for de dele af erhvervslivet, som har samarbejdspartnere i Danmark eller øvrige dele af Europa, at den forøgelse af tidsforskellen hertil, som forslaget vil indebære, mindsker den tid, som er til rådighed til online-møder og anden kontakt med disse samarbejdspartnere. En forøgelse af tidsforskellen vil desuden yderligere vanskeliggøre medarbejderes deltagelse i online-kurser, som udbydes i Danmark eller det øvrige Europa, og som typisk starter først på dagen.

Særligt for Air Greenland må forslaget om ændring af tidszone dog som nævnt forventes at indebære negative økonomiske konsekvenser.

Baggrunden er, at internationale regler på luftfartsområdet kræver betydeligt længere hviletid for flybesætningen ved flyvninger, som foregår over 4 eller flere tidszoner. Omkostninger ved flyvninger under 4 tidszoner er derfor mindre. Den påbudte hviletid - og derved også omkostningerne - ved flyvninger over flere tidszoner øges desuden ved større forsinkelser, f.eks. på grund af vejrforhold.

Den nuværende tidszone (UTC-2) gør det muligt på ruter over Atlanten at lade fly og besætning overnatte i Grønland og flyve igen næste morgen, ligesom det giver mulighed for at basere besætninger i Grønland og dermed øge andelen af lokal arbejdskraft på sigt.

Den foreslåede ændring af tidszonen indebærer, at denne mulighed igen falder bort. Dette vil for Air Greenland indebære ikke blot øgede omkostninger, men også en mere begrænset fartplan, og dermed udsigt til mindre vækst.

Flere høringsparter (bl.a. Departement for Boliger og Infrastruktur og Departementet for Erhverv, Handel, Råstoffer, Justitsområdet og Ligestilling) har i høringssvar til EM2024/86 peget på, at dette kan få afledte konsekvenser for turisterhvervet.

Departement for Fiskeri og Fangst har desuden i høringssvar til EM2024/86 peget på afledte konsekvenser for eksport af levende fiskeriprodukter til Danmark og Europa, som ligeledes begunstiges af den mindskede tidsforskel. Der er i 2024 gjort forsøg med flyfragt af levende snekrabber, fersk fisk og frisk stenbiderrogn ud af Grønland, og Air Greenland har tidligere udtrykt forventning om fra 2025 at kunne fragte op til 100 tons heraf om ugen. Denne forventning var imidlertid baseret på selskabets fartplan for 2025, hvor selskabet flyver internationalt til og fra Nuuk 5-7 gange om ugen. Air Greenland har i sit høringssvar til EM2024/86 oplyst, at en tilbagevenden til tidszone UCT-3 vil indebære en mere begrænset fartplan.

Forslaget om afskaffelse af sommertiden må på baggrund af indkomne høringssvar ligeledes forventes at have visse negative økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet.

Afskaffelsen af sommertid for Grønland vil således hvert år i perioden mellem sidste søndag i marts og sidste søndag i oktober øge tidsforskellen mellem hhv. Grønland og EU-landene med 1 time. Også i forhold til øvrige lande, som er omfattet af sommertidsordninger, vil afskaffelsen af sommertid for Grønland påvirke tidsforskellen en del af året. På verdensplan har omkring 70 lande i dag sommertid. Grønlands samhandel og samfærdsel med disse lande må antages i et vist omfang at kunne besværliggøres af den periodevise ændring i tidsforskel, som vil være en konsekvens af forslaget.

Grønlands Erhverv vurderer i høringssvar til EM2024/86, at det vil kunne være direkte skadeligt for samarbejdet med vores primærmarkeder i Europa og Danmark, at Grønland med den foreslåede ændring til tidszone UTC -3 samt afskaffelse af sommertid i perioder vil have 5 timers tidsforskel ift. Europa/Danmark.

Tusass vurderer i høringssvar til EM2024/86, at afskaffelse af sommertid vil have en række uheldige konsekvenser for Tusass, hvis det ikke er koordineret med Danmark, øvrige

skandinaviske og europæiske lande. Tusass anfører i den forbindelse, at forskellige tidsregler i Grønland og Danmark vil komplicere tidsstyring og hæmme Tusass' evne til effektivt at koordinere projekter og daglige operationer.

IT-virksomheden Modulo ApS anfører i høringssvar til EM2024/86 tilsvarende, at afskaffelsen af sommertiden vil skabe unødigt forvirring og komplicere internationale forbindelser, hvilket især vil påvirke de borgere og virksomheder, der arbejder tæt sammen med partnere i forskellige tidszoner.

Air Greenland har ikke i sit høringssvar til EM2024/86 specifikt kommenteret forslaget om afskaffelse af sommertid, men Departement for Boliger og Infrastruktur har i høringssvar til EM2024/86 oplyst, at de tidligere nævnte internationale regler på luftfartsområdet vedr. flybesætningers hviletid indebærer, at en ensidig afskaffelse af sommertid fra Grønlands side vil indebære omkostninger for Air Greenland.

5. Konsekvenser for miljø, natur og folkesundhed

Forslaget om tilbagevenden til tidszonen UTC -3 forventes ikke at have konsekvenser for miljø og natur.

For så vidt angår folkesundhed er der grund til at antage, at forslaget om tilbagevenden til tidszonen UTC -3 vil kunne have positive konsekvenser, om end formentlig kun af mindre omfang.

I Island har en arbejdsgruppe under sundhedsministeriet således i 2018 konkluderet, at forskellen mellem Islands tidszone og soltid øger risikoen for sygdom, forringer skolebørns indlæringssevne, og indebærer en øget forekomst af depression og træthed, navnlig hos børn og unge.

Forslaget om afskaffelse af sommertiden forventes ikke, eller kun i meget beskedent omfang at have negative konsekvenser for miljø og natur, i form af øget CO₂-udledning.

Den energibesparende effekt af sommertid vurderes således at være ret begrænset, hvilket hænger sammen med, at man i dag bruger mindre strøm til belysning end tidligere, grundet udbredelsen af spare-pærer og LED-belysning.

DONG Energy vurderede i 2012, at sommertids-ordningen kun indebærer en samlet årlig besparelse omkring én procent af elforbruget i Danmark. Der er – så vidt vides – ikke gennemført undersøgelser til belysning af, i hvilket omfang ordningen indebærer energibesparelse her i landet. Også her i landet må en afskaffelse af sommertiden dog forventes at medføre en minimal forøgelse af elforbruget.

Der skal i den forbindelse også bemærkes, at mere end 65% af Grønlands elforbrug i dag er baseret på vandkraft, og derfor ikke indebærer udledning af CO₂.

For så vidt angår folkesundhed er der grund til at antage, at forslaget om afskaffelse af sommertiden vil kunne have positive konsekvenser, om end formentlig kun af mindre omfang.

En række videnskabelige undersøgelser har således påvist, at tidsskifte kan indebære en helbredsmæssig belastning. Disse effekter antages at være knyttet til søvnforstyrrelse og ændring af den biologiske rytme.

Til eksempel kan nævnes, at forskere fra University of Colorado har undersøgt antallet af indlæggelser umiddelbart før overgangen til sommertid og vintertid og mandagen umiddelbart efter, gennem 4 år. Undersøgelsen, som er fra 2014, påviser en 24 procent større risiko for, at man får hjerteproblemer på mandagen efter skiftet til sommertid, end på andre mandage. Til gengæld reduceres risikoen for at få et hjerteanfald med 21 procent mandagen efter overgang til vintertid - hvor dagen bliver en ekstra time længere.

Nævnes kan også en undersøgelse fra det svenske Karolinska Institutet, offentliggjort 2008 i tidsskriftet New England Journal of Medicine. Denne undersøgelse viser, at antallet af blodpropper i hjertet i Sverige i gennemsnit stiger med omkring fem procent den første uge af sommertiden. Til gengæld medfører overgangen til vintertid en reduktion i risikoen for blodpropper mandagen efter. Samlet set er den nedsatte risiko i forbindelse med overgangen til vintertid dog mindre end den øgede risiko, der er forbundet med skiftet til sommertid.

Ikke alle studier af negative konsekvenser i forbindelse med sommertidsordningen er dog entydige, og visse undersøgelser er omtvistede.

6. Konsekvenser for borgerne

Ved Inatsisartutlovens ikrafttræden den 24. oktober 2026, kl. 24.00 overgår Grønland til permanent vintertid (normaltid). Grønland skifter samtidig tidszone fra UTC -2 til UTC -3 (eventuelt med undtagelse af områderne Qaanaaq, Tasiilaq og Ittoqqortoormiit, for hvilke der kan fastsættes særlige tidszoner).

Klokken vil derfor den 24. oktober 2026, kl. 24.00 skulle stilles 2 timer tilbage, til kl. 22.00.

Såvel forslaget om overgang fra tidszonen UTC -2 til UTC -3, som forslaget om afskaffelse af sommertid vil – set over året – øge det samlede antal af lyse morgen- og formiddagstimer, og tilsvarende mindske det samlede antal lyse eftermiddags- og aftentimer.

Sundhedsdepartementet har i et høringssvar til nærværende forslag oplyst, at forskning påviser, at de lyse eftermiddage/ aftentimer kan øge det antal timer, som borgerne bruger på udendørsaktiviteter.

Forslaget om afskaffelse af sommertid vil til gengæld indebære, at borgerne ikke mere udsættes for gener ved skift mellem sommer- og vintertid (normaltid) som følge af søvnforstyrrelse og ændring af den biologiske rytme.

7. Andre væsentlige konsekvenser

Forslaget forventes ikke at have andre væsentlige konsekvenser.

8. Høring af myndigheder og organisationer mv.

Forslaget har været i offentlig høring på Inatsisartut's hjemmeside i perioden **XX til YY** 2025.

Forslaget er derudover blevet sendt direkte til følgende:

Myndigheder: Formandens Departement, Departementet for Finanser og Skatter, Departementet for Erhverv, Råstoffer, Energi, Justitsområdet og Ligestilling, Departement for Udenrigsanliggender og Forskning, Departementet for Børn, Unge og Familier, Departement for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke, Departementet for Fiskeri, Fangst, Landbrug og Selvforsyning, Departement for Natur og Miljø, Departementet for Sociale Anliggender, Arbejdsmarked og Indenrigsanliggender, Departementet for Sundhed og Personer med handicap, Departement for Boliger og Infrastruktur, Kommune Kujalleq, Kommuneqarfik Sermersooq, Qeqqata Kommunia, Kommune Qeqertalik, Avannaata Kommunia, Rigsombudsmanden.

Selskaber: Air Greenland, Boligselskabet INI, Great Greenland, Greenland Oil Spill Response, Nalik Ventures, Illuut, KNI, NunaGreen, Royal Arctic Line, Royal Greenland, Tusass, Visit Greenland, BankNordik, GrønlandsBANKEN, Polar Seafood, Inu:IT, Comby, Permagreen.

Organisationer og andre: Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat (KNAPK), Qalerualinniat Aalisagarniallu Kattuffiat (QAK), Sinerissap Qanittuani Aalisartut Piniartullu Kattuffiat (SQAPK), Grønlands Erhverv, Akademikernes Sammenslutning i Grønland (ASG), Lærernes Fagforening i Grønland (IMAK), Nunatsinni Perorsaasut Kattuffiat (NPK), Peqqinnissaq Pillugu Kattuffiat (PPK), Sulinermik Inuussutissarsiuqartut Kattuffiat (SIK), Sulisunik Siulersuisut Kattuffiat (SSK).

Høringssvarene gennemgås i høringssvarsnotatet. Der henvises til bilag 2.

Bemærkninger til forslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Bestemmelsen viderefører den gældende Inatsisartutlovs § 1, stk. 1-2, med den ændring, at den almindelige tidsstandard og tidszone for Grønland fastsættes til UTC-3.

Som noget nyt, forpligter bestemmelsen samtidig Naalakkersuisut til, efter høring af lokalbefolkningerne, at fastsætte regler om, hvilke tidszoner områderne Qaanaaq, Tasiilaq og Ittoqqortoormiit skal følge. Reglerne fastsættes ved bekendtgørelse, med virkning fra Inatsisartutlovens ikrafttræden.

Bestemmelsen viderefører endvidere den gældende Inatsisartutlovs § 1, stk. 3, med den ændring, at Naalakkersuisut alene bemyndiges til at fastsætte regler om sommertid for Danmarkshavn og Pituffik Space Base. Derved afskaffes sommertid for øvrige dele af Grønland.

Til § 1, stk. 1

I stk. 1 fastsættes, at den almindelige tidsstandard og tidszone for Grønland fremover bliver UTC-3. I dag er den UTC-2.

Til § 1, stk. 2

Bestemmelsen forpligter Naalakkersuisut til, efter høring af lokalbefolkningerne, at fastsætte regler om, hvilke tidszoner områderne Qaanaaq, Tasiilaq og Ittoqqortoormiit skal følge. Reglerne fastsættes ved bekendtgørelse, med virkning fra Inatsisartutlovens ikrafttræden.

Bestemmelsen foreskriver ikke nogen bestemt høringsform. Det vil således være op til Naalakkersuisut, i hvilken form høringerne skal gennemføres. Høringerne vil f.eks. kunne gennemføres ved afholdelse af lokale vejledende folkeafstemninger, men også f.eks. ved lokale borgermøder.

”Områderne Qaanaaq, Tasiilaq og Ittoqqortoormiit” omfatter de pgl. byer med tilhørende bygder. Pituffik Space Base er i denne sammenhæng ikke omfattet af Qaanaaq-området.

Det forudsættes, at høringerne gennemføres separat for hvert af de 3 i bestemmelsen nævnte områder (Qaanaaq, Tasiilaq og Ittoqqortoormiit).

Kravet om lokale høringer fritager ikke Naalakkersuisut fra ved opslag på høringsportalen at gennemføre sædvanlig (landsdækkende) høring vedr. det bekendtgørelsesudkast, som udfærdiges på grundlag af de afholdte lokale høringer.

Til § 1, stk. 3

Bestemmelsen viderefører den gældende Inatsisartutlovs § 1, stk. 2, som bemyndiger Naalakkersuisut til at fastsætte regler om, at nærmere angivne områder skal følge en anden tidszone end den almindelige tidszone UTC-3.

Naalakkersuisut har med hjemmel i den gældende bemyndigelse udstedt Selvstyrets bekendtgørelse nr. 8 af 24. marts 2023 om bestemmelsen af tidszonen og mulig sommertid for Danmarkshavn og Pituffik (Thule Airbase).

I dag er der dermed 2 områder, der har en anden tidszone end den almindelige, som pt. er UTC-2. Det drejer sig om Danmarkshavn, som har tidszonen UTC+0, og Pituffik Space Base, som har tidszonen UTC-4. Der er ikke tiltænkt nogen ændring af tidszonerne for disse områder.

Til § 1, stk. 4

Bestemmelsen bemyndiger Naalakkersuisut til at fastsætte regler om sommertid for Danmarkshavn og Pituffik Space Base.

Som bemyndigelsen er affattet, vil Naalakkersuisut ikke kunne fastsætte regler om sommertid for andre dele af Grønland eller for hele Grønland.

Til § 2

Til stk. 1

Det foreslås, at Inatsisartutloven træder i kraft den 24. oktober 2026, kl. 24.00.

Til stk. 2

Det foreslås, at Selvstyrets bekendtgørelse nr. 15 af 27. marts 2024 om sommertid ophæves ved denne Inatsisartutlovs ikrafttræden.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov	
Gældende formulering	Lovforslaget
	§ 1 I Inatsisartutlov nr. 31 af 25. november 2022 om tidens bestemmelse foretages følgende ændringer:
§ 1. Den almindelige tid for Grønland følger tidsstandarden og tidszonen UTC -2. <i>Stk. 2.</i> Naalakkersuisut kan fastsætte regler om, at nærmere angivne områder skal følge en anden tidszone end den fastsat i stk. 1. <i>Stk. 3.</i> Naalakkersuisut kan fastsætte regler om sommertid.	1. § 1 affattes således: ” § 1. Den almindelige tid for Grønland følger tidsstandarden og tidszonen UTC -3. <i>Stk. 2.</i> Naalakkersuisut fastsætter efter høring af lokalbefolkningerne og med virkning fra denne Inatsisartutlovs ikrafttræden regler om, hvilke tidszoner områderne Qaanaaq, Tasiilaq og Ittoqqortoormiit skal følge. <i>Stk. 3.</i> Naalakkersuisut kan fastsætte regler om, at andre, nærmere angivne områder skal følge en anden tidszone end den fastsat i stk. 1. <i>Stk. 4.</i> Naalakkersuisut kan fastsætte regler om sommertid for Danmarkshavn og Pituffik Space Base.”
	§ 2 Denne Inatsisartutlov træder i kraft den 27. oktober 2024, kl. 24.00. <i>Stk. 2.</i> Samtidig ophæves Selvstyrets bekendtgørelse nr. 15 af 27. marts 2024 om sommertid.

Høringsnotat

Høring af myndigheder og organisationer med videre

Et lovudkast har i perioden **XX 2025 til YY 2025** været i offentlig høring på Inatsisartuts hjemmeside.

Lovudkastet har desuden været i høring hos følgende myndigheder og organisationer med videre:

Myndigheder: Formandens Departement, Departementet for Finanser og Skatter, Departementet for Erhverv, Råstoffer, Energi, Justitsområdet og Ligestilling, Departement for Udenrigsanliggender og Forskning, Departementet for Børn, Unge og Familier, Departement for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke, Departementet for Fiskeri, Fangst, Landbrug og Selvforsyning, Departement for Natur og Miljø, Departementet for Sociale Anliggender, Arbejdsmarked og Indenrigsanliggender, Departementet for Sundhed og Personer med handicap, Departement for Boliger og Infrastruktur, Kommune Kujalleq, Kommuneqarfik Sermersooq, Qeqqata Kommunia, Kommune Qeqertalik, Avannaata Kommunia, Rigsombudsmanden.

Selskaber: Air Greenland, Boligselskabet INI, Great Greenland, Greenland Oil Spill Response, Nalik Ventures, Illuut, KNI, NunaGreen, Royal Arctic Line, Royal Greenland, Tusass, Visit Greenland, BankNordik, GrønlandsBANKEN, Polar Seafood, Inu:IT, Comby, Permagreen.

Organisationer og andre: Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat (KNAPK), Qalerualinniat Aalisagarniallu Kattuffiat (QAK), Sinerissap Qanittuani Aalisartut Piniartullu Kattuffiat (SQAPK), Grønlands Erhverv, Akademikernes Sammenslutning i Grønland (ASG), Lærernes Fagforening i Grønland (IMAK), Nunatsinni Perorsaasut Kattuffiat (NPK), Peqqinnissaq Pillugu Kattuffiat (PPK), Sulinermik Inuussutissarsiuqartut Kattuffiat (SIK), Sulisunik Siulersuisut Kattuffiat (SSK).

Forslagsstiller har modtaget høringssvar fra følgende myndigheder og organisationer med videre:

XX, YY, ZZ

Forslagsstiller takker for de modtagne høringssvar.

Følgende havde ingen bemærkninger til forslaget:

XX, YY, ZZ

Modtagne bemærkninger er nedenfor refereret med almindelig skrift, mens forslagsstillers kommentarer er anført med kursiv.